

Szeged jövője

5. Boltok és éttermek

Szeged már az ezredforduló előtt, nagysága miatt egy „osztályal” előrébb lép. Európai mértékkel kifejezve, ma még csak a kisvárosok közé tartozik. De húsz év múlva az ellátást már úgy kell megszervezni, hogy figyelembe vesszük: a város nappali népessége meghaladja a 300 ezret. A regionális szerepe miatt vonzáskörzete még jobban kiterjed a megyehatáron túlra. A tervezők arra számítanak, hogy már 1990-re a város egészségügyi intézményei, üzlet-hálózata, éttermei 260—280 ezer ember ellátásáról gondoskodnak. Persze, ennyi lakója még nem lesz Szegednek, de a felsőfokú központ kereskedelmi egységeit egyre többen keresik fel a közelebbi, távolabbi vidékekről.

Szakosított ellátás

Az idegenforgalom növekedése, a határ menti árucseré élenkülése is indokolja, hogy tizenöt év múlva az éttermek alapterülete a mainál kétszer nagyobb legyen, s a kereskedelmi hálózatot is korszerűsítsék, a nagyvárosi igények szerint építsék ki. Már napjainkban is egyre többen beszélnek a szakosított ellátásról. A jövőben még jobban szakosítják a kereskedelmet és több új középfokú kereskedelmi egységet alakítanak ki Szegeden. A Belváros és a primátus, a mai fejlesztések — a Domus és a nagyáruház építése — lehetővé teszik, hogy az első számú kereskedelmi központ adottságait még jobban kihasználják. A legrepresentatívabb üzletek továbbra is itt épülnek. De az ellátás javításában növekszik az új lakónegyedek szerepe. Nemcsak a helybeliek napi bevásárlására nyílik lehetőség. Az új városrészek központjaiban olyan szaküzleteket építenek, amelyek már a vonzáskörzet lakóinak igényét is figyelembe veszik.

Hideg és meleg víz

A mai viszonyokat jól ismerő szegedi lakos joggal kérdezheti, lesz-e elegendő

telefon, a több mint 200 ezer lélekszámú település honnan nyeri majd az ivóvizet, az ezredfordulón mivel fűtik a lakásokat, hogyan gondoskodnak a köztisztaságról, és így tovább. De a város zavartalan hétköznapi életének még megannyi feltétele van. Hiszen minden település olyan szervezethez hasonlítható, ahol elegendő egy kis hiba, egy kis zavar, és az egész rendszer működése akadályozódik. Ezért is foglalkozik az általános rendezési terv igen nagy terjedelemben a város ellátásával, az alapvető szükségletek biztosításával. Néhány kérdésről röviden.

Újszeged még nem rendelkezik önálló távbeszélő-központtal, de már az elkövetkezendő években központot építenek itt. A posta korszerűsítése igen jelentős lesz.

Szeged energiafogyasztása természetesen tovább növekszik. A mai energiafelhasználáshoz képest 1990-re 220 százalékkal emelkedik a város igénye. Ma az olaj, a szén, a földgáz mellett még igen kevés helyen fűtenek meleg vízzel, pedig felbecsülhetetlen kincset jelentenek a Szeged térségében található hőforrások. A távlati elképzelések számolnak azaz, hogy egyre több lakásban fűtenek majd meleg vízzel.

Kánikulában, csúcsfogyasztás idején érezni lehet, hogy a víznyomás csökken. Mi lesz tizenöt-húsz év múlva, amikor már 200 ezer lakos ivóvízellátásáról kell gondoskodni? A terv szerint új vízműtelepeket építenek a Tisza felső szakasza mellett, Algyő környékén és a Maros mellett, Szegedtől körülbelül nyolc kilométerre. De nemcsak új kutakat fúrnak, hanem keresik annak módját, hogy partiszűrűsű kutakkal javítsák az ivóvízellátást.

A város „üzemeltetésének” fontos kérdése a lakáskarbantartás, a felújítások, javítások... Az ingatlankezelő vállalat jelenleg csak az állami épületekről gondoskodik, de nincs megoldva a szövetkezeti lakások, az OTP-épületek és társasházak karbantartása. A többszintes és korszerű csoportos lakások

száma 2010-ig a többszörösére emelkedik, mivel az életszínvonal növekedésével egyre több ember tud — saját erőből — építkezésbe kezdeni. A lakások és a hozzájuk kapcsolódó üzletek karbantartása, fenntartása már olyan szervezet kialakítását igényli, ahol a dolgozók létszáma legalább kétezzer, és korszerű eszközökkel, gépekkel rendelkeznek.

Ma másfél millió négyzetméternyi ütfületet tisztít a városgazdálkodási vállalat. Várhatóan 2010-re már két és fél—hárommillió négyzetméternyi utat kell gondozni. Az ezredfordulón az elkövetkezők szerint 75—80 ezer személygépkocsi közlekedik majd Szeged útjain. Ezért az ütfelújító kapacitásnak a jelenlegi ötszörösére kell emelkednie.

Palackposta

Húsz-harminc év múlva milyen lesz Szeged? A távlati terv alapján a város lakói sok mindent elképzelhet. A gyorsabb közlekedést, a több üzletet, a nagyobb vászártereket, Szeged rangjához méltó kereskedelmi ellátást, nagyobb zöldterületet, több sportpályát és üdülőhelyet, ahol a dolgozók tizezrei pihenhetnek, szórakozhatnak ideális körülmények között. De elképzelhetünk olyan sugárutakat és új városrészeket, ahol az emberek szívesen sétálnak, beszélgetnek. És a szép betonépületekre szívesen néznek, mert azok változatosak, formailag jól megkomponáltak. A mamáknak kevesebb lesz a gondjuk, legfeljebb csak azon medíthatnak, melyik bölcsődébe, óvodába, iskolába írasák gyermeküket. Az új lakótelepeken a boltokat, éttermeket, rendelőket akkor adják át, amikor a lakásokba beköltöznek. Tovább sorolhatnám a város lakó elképzeléseit, vagy ha úgy tesszük, óhaját, amelynek nagy részét az általános rendezési terv megfogalmazta, de amihez minden lakó még hozzá tud tenni egy-két ötletet és palackba zárva postázza a jövő építőinek.

Halász Miklós

Szövetkezetek, szolgáltatások

Csongrád megyében a KISZÖV-höz tartozó szövetkezetek 1975-ben 91 millió forint értékű lakossági szolgáltatást végeztek. 1980-ban a tervek szerint 148 millió forint lenne a lakossági szolgáltatások értéke. Lenne, mert az ötödik ötéves terv első három évében jelentős lemaradás van az időarányos tervtől. Míg 1977-ben a lakosságnak végzett szolgáltatás növekedése 10,5 százalék volt, addig tavaly ez a szám csak 4,6 százalék. A lakosságnak végzett különféle javítások értéke tavaly 113,8 millió forint volt, s ezen a területen az idén sem várható 4—6 százaléknál nagyobb növekedés.

A megye szövetkezeteinek nem kifizetődő a szolgáltatás, ez a legkevésbé jövedelmező üzletág. A számítások szerint minden, a szolgáltatásból a kasszába kerülő egy forint mögött 4 forint beruházási költség van, ami az árutermelésből származó nyereséghez viszonyítva kedvezőtlen arány. Ennek fő oka, hogy miközben a különféle termékek árai emelkedtek, addig a szolgáltatói munkadíjak ehhez képest csak kis mértékben változtak. Kevesen dolgoznak ebben az üzletágban, s ezen belül is kevés a jól képzett szakember. Tavaly például Szegeden a Komfort Csongrád megyei Szolgáltatóipari Szövetkezete létrehozta a bűrtorjavitó részlegét. Sokkal többen vennék igénybe a munkájukat, mint amennyi megbízásnak jelenleg elegendő tudnak tenni, de nincs elég szakemberük.

A szövetkezetek a szolgáltatás egyes területein túlbecsülték, másutt pedig alábecsülték a lakosság igényeit. Kevesebb elektromos háztartási gépet és cipőt kellett javítani. Megnőtt viszont a kereslet a fa, a bőr, a szőrmés és a textilipari termékek javítása iránt. Jelenleg a gépjárműjavításban és az építőipari karbantartásban a legjobb a helyzet.

A szegedi paprika és a világpiac

A fűszerek fogyasztása újabb virágkorát éli, s köztük egyre növekvő szerepet játszik a fűszerpaprika. A világ éves fűszerpaprika-termelését 60 ezer tonnára becsülik, amelynek fele kereskedelmi áruként kerül a világpiacra. Fűszerpaprikát majdnem minden országban termelnek, legjelentősebbek mégis a közép- és dél-európai kultúrák. A legnagyobb és legrégebbi termelők a spanyolok, következőképpen ők a magyarok legerősebb versenytársai is a piacokon. Hazánkénál 15—20 százalékkal nagyobb területen, kétszeres hektáronkénti hozammal, a miénktől eltérő fajtájú paprikát termesztnek, melyből évente 20—25 ezer tonna örlemény készül, s annak felét exportálják, elsősorban az USA-ba, de újabban erőteljesen részt vesznek az európai országok piacain. Mi sem kullongunk a sor végén, hiszen a világ 30 ezer tonnás kereskedelmi forgalmából 10 ezer tonnával részesedünk, tehát szerepünk ma is meghatározó. De tagadhatatlanul egyre élesebbé, nehezebbé válik a helyzet, nagy a konkurrencia.

Álljuk meg a versenyt, mondják a magyar külkereskedők, de könnyen megengünk, ha nem lépünk előre a terméshozamokkal, a minőséggel, az egyre növekvő igények sokoldalú kielégítésével. Ténnyelünk bőven adódnak, s talán ezért is érdemel nagyobb nyilvánosságot az a nemrégiben megrendezett országos tanácskozás, amelyet Szegeden tartottak a fűszerpaprikáról, annak termeléséről, feldolgozásáról, és értékesítéséről időszerű feladatairól a szakemberek. A tanácskozást figyelemmel kísérték a megyei és a szegedi párt- és tanács testületek vezetői is. Dr. Mihailusz Ferenc, a Konzervipari Vállalatok Trösztjének vezérigazgatója ezen a megbeszélésen hangsúlyozta, hogy nem romantikára van szükségünk, hanem hasznosnak eladható, kiváló minőségű szegedi paprikára. Sok mindenhez nem is kell pénz, újabb befektetés, hanem gondosabb szelekció, a megtermelt paprikának a jobb feldolgozása, szín szerinti osztályozása.

Az országos tanácskozás után fölkerestük a Szegedi Paprikafeldolgozó Vállalat igazgatóját, Polák Zoltánt, s megkérdeztük tőle, hogyan értékeli a szegedi fűszerpaprika jelenlegi helyzetét, milyen fontos tennivalókat tart lényegesnek. Az igazgató is azzal kezdte, hogy élesedik a verseny minden piacon, de szerencsére a szegedi fűszerpaprikának továbbra is jó híre van a vásárlók körében. A magyar paprikát a legkiválóbb fűszernek tartják, mivel a színén, festékanyagán kívül olyan jó aromája is van, melyet megszerettek a fogyasztók, s éppen ebben különbözik leginkább a más országokban termelt paprikáktól. Ezek az előnyök ma még árban is kifejezésre jutnak. Természetesen nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a többi termelő ebbe nem akar belenyugodni, mindenki rákapcsol, s éppen minket szeretne utolérni, sőt elhagyni. „megverni” a világpiacon. Első és legfontosabb feladatunk tehát a kivívott pozíciók előny megtartása.

Mindenki tudja, hogy nem csupán a feldolgozóiparon múlik a lépéselőny tartása, hanem csapatmunkáról van szó. A nemesítők, a termelők, a feldolgozók és a kereskedők összehangolt munkája hozhat sikeres fejlődést.

Szegeden és környékén jelenleg 5876 hektáron termelnek fűszerpaprikát, s a termelők majdnem a teljes

terület termésére szerződést kötöttek a feldolgozókkal. Sajnos azonban már a kezdet sem volt a legjobb, mert éppen akkor dühöngött az aszály, amikor a palántákat kiültették, s tíz palánta közül kettő-három hamarosan lekonyult, elhervadt. A helyrevertett eljárás az összes termőterületnek még csak hatvan százalékát jelenti, tehát mintegy 2500 hektáron palántázzák a fűszerpaprikát. Dicséretére mondja az igazgató a paprikásoknak, hogy nagy odaadással, hozzáértéssel és szorgalommal végezték el a termelés első fázisát.

A paprikakutatás az elmúlt tíz év alatt kiterjedt olyan alaputatási, nemesítési, agrotechnikai, fajtafenntartó és ökonomiai feladatokra, melyek a genetikai törvényszerűségeket, a betegségrezisztencia, a festékképződés, az együttérés és gépi betakarításra való alkalmasság, a helyreállítás, a kórokozók elleni védelem, a komplex természetes gazdaságossága és egyéb más területeken hoztak említésre méltó szép eredményeket. A szakemberek persze azt is megjegyzik, hogy talán nagyobb figyelmet érdemelt volna a paprika érzékszervi jó tulajdonságainak a fokozása. A paprikatermelő gazdaságok is egyre inkább termelési rendszereket alakítanak, s e szervezési, technológiai előnyök nagyban befolyásolják a gazdaságosságot. Polák Zoltán igazgató is aláhúzza, hogy mennyire lényeges az agrotechnikai fejlesztés. Időben kell vetni, palántázni, se sűrűbbre, se ritkábbra nem szabad a paprikát elhelyezni, mint ami a legoptimálisabb. Igen fontosnak tartják az öntözés további kiterjesztését. Elsőrendű a műtrágya mennyisége, a hatékony növényvédelem, amelynek költségeihez a feldolgozóipar hektáronként 2500 forintot ad a termelőknek. S természetesen az időjárás a legfőbb meghatározó. Ezért is vannak véleménykülönbségek a termelők között a helyreállítás és a palántázási eljárás miatt. A délebbre fekvő országoknak nyilván jelentős előnyük van a helyreállításban, mert a tenészedő e melegebb éghajlatú területeken nagyobb, mint nálunk.

Folytassuk a sort a feldolgozóiparnál. Mit tartanak fontosnak? Jó vetőmagot biztosítani a termelőknek, tovább tökéletesíteni a technológiai folyamatokat. Két területen égetően sürgeti a paprikásokat a technikai fejlesztés: a szárítókapaacitást és a raktározást tovább kellene bővíteni. Jelenleg a termelési kedv jó, termelnek elegendő fűszerpaprikát, de feszültség érződik a megtermelt áru mennyisége és a feldolgozókapacitás között. A szárítóberendezések kevésnek bizonyulnak, pedig ebben a fázisban javulhat vagy romolhat a minőség. Hasonló a helyzet a raktározásban is, hűtőraktárak nélkül ma már nem lehet létezni. A szegedi feldolgozóipar az utóbbi években 150 millió forintot költött szárító- és szikkasztóberendezésekre, s azokat a termelők-nél helyezték el: a szegedi Új Élet Tsz-ben kettőt, a forráskúti Haladás és az ópusztaszeri Hét Vezér tsz-ekben ugyancsak üzembe helyeztek szárítókat. Naponta nyolcvan tonna nyers áru szárítására képesek.

Végül igen hasznosnak értékelték a szakemberek a szegedi konferenciát. A külkereskedők megjegyezték, hogy további minőségi javítással hamarosan elérhető az évi 12 ezer tonnás export, de ha valahol, akkor e területen elengedhetetlen az összefogás.

Gazdag István

Végétől az elejéig

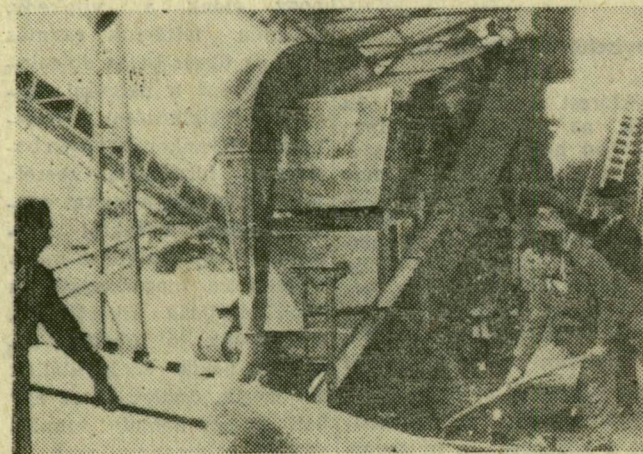
A kaszásokat, a cséplőket és a kazalozókat fölvaltották ugyan a gépek, de még szükség van a gazdaságokban a kétkézi munkára. Olyan helyeken, ahol még nincs tökéletesen gépesítve a munkafolyamat, a szorgalmas, a dolgos ember nélkülözhetetlen a nagyüzemben. Így van ez most, aratás táján, amikor minden gabonát menteni kell. Ilyenkor jobban összevetik a vállukat a brigádok, a munkacsoportok, hogy időben befejezzék a nyár legnagyobb munkáját, és napról napra nagyobb és tisztább tarlót hagyjanak maguk után. Mindezt azért, hogy utána kezdődjön minden előről, fölzántsák és bevéssék, beültessék a földet. Végéről kezdjük az elejét; mert a másodvetések haszna évről évre több. Képeink az aratás „kísérő munkáit” mutatják, a dóci Virágzó, a dorozsmai József Attila és a forráskúti Haladás Tsz-ben.

Gumis kocsira rakják a bálázott szalmát Dorozsmán

Ültetik a káposztát Forráskúton

Lapáttal forgatják a búzát Dócon